

6386 Q. F. F. I. S. S. T.

H A N C
D E

45.

LIBELLO

DISPUTATIONEM JURIDICAM IN AUGURALEM
THEORICO-PRACTICAM

DECRETO ET AUTHORITYATE
MAGNIFICI, NOBILISSIMI, ET
AMPLISSIONI JCCTORUM ORDINIS
PERANTIQUÆ ET FAMIGERATISSIMÆ
HEIDELBERGENSIVM ACADEMIÆ

A V S P I C I I S
HENRICI DAVIDIS
CHUNONIS D.

JURIUMQUE PROFESSORIS PRIMARII
ACADEMIÆ PROCANCELLARII ATQVE
P. T. FACULTATIS DECANI

PRO

LICENTIA

Sunimos in Utroque Jure Honores, Priviliega ac Insignia ritè consequendi

Publicæ Censure omniumq; Examini placido offert

P E T R U S L Ü T K E N S

H A M B U R G E N S I S

Ad diem

Februarii

H. L. Q. C.

ss. jur. civ.

325,6

1. 842. Typis Egidii Walteri, Academiae Typographi.
HEIDELBERGÆ,
ANNO M. DC. LIX.

P R A E F A T I O.

On est infrequens tractationem aliquius materie suscipientibus aut de ejus dignitate & utilitate declamare , aut de ratione impulsiva prefari.

teste Schneid. in rubric. & princ. Inst. de
Act. num. 1.

Ego vero ne supervacuis laborare impendiis videar , neve solem factibus adjuvare contendam.

6. q. 1. c. 7.

Tacendo potius praesentis materiae utilitatem honorabo quam verbis predicabo. Scio enim neminem , vel in Theoria vel praxi versans, fugere Libellum judicii esse fundamentum. Ut non male eum.

Carpz. I. P. F. p. 1. C. 2. D. 16. n. 4.

Truncum arboris judiciariae appelleat : Sicut enim , inquit , truncus cegit totam arborem , ita libellus , regulat totum processum. Nec in id quoq; longus ero ut rationem dem propter quam hanc Disputationem publicè proponere voluerim , quippe cum id ex ipsa satis inscriptione patescat. Potius , cum ex invocatione Nominis Divini sequatur bonum initium , melius medium & optimus finis

per Gl. à Schneid. d. l. n. 5. citat. arg. de Consecrat. Dist.
I. C. 69. 1. q. 1. c. 26. & q. 2. c. 2. Dist. 6 I. c. 5. N. 6. pr.

sine prolixiori præloquio , implorato Divini Numinis Auxilio quod præmaxibus est arripiam.

A

Q. F. F. S.

Q. F. F. S.

C A P U T I.

DE NOMINE LIBELLI.

N u m. I.

Ractaturus de Libello non negligendum existimo de ipsius vocabuli significatione quædam præmittere ; qui enim de re quâdam agere instituit nosse prius oportet unde nomen ipsius Rei descendat.

l. i. pr. De I. & I.

Est autem à Libro appellatus ejusque diminutivum.

A. H. Mollenbecius. *Divis. Jurid. Cent. I. Div. 47. lit. A*
Et in genere omnem scripturam significat

*l. i. pr. de tab. exhib. Matt. Wesemb. in paras. de edendo
num. 2. pr.*

N. II.

Cæterum cum vocabulum illud sit æquivocum, ita, ut modo *Commentarium in sacras literas*

c. 2. pr. X. de Sum. Trin. & Fid. Cat.

modo *epistolam vel scedam*, quam maritus uxori, aut contra uxormaritorem repudiic causâ mittit, cuius fit mentio in l. si pænituit. 7. ff. de *divortiis*. & Deuter. 24. v. 1. apud Matth. 5. v. 31. & 19. v. 7. Marc. 10. v. 4.

modo *schedam intimatoriam* quæ in foro aut valvis ecclesiarum proponitur: v. g. invenisse Sempronium annulum aurum, cique

eique cuius est redditum,

De quâ dicitur in l. falsus. 43. §. 8. verb. solent plerique ff. de furtis. Treut. 2. 20. 2. H. in exeg.

Modo orationem consultoriam, quâ boni Imperatores olim complecti solebant ea, quæ de rebus arduis ad Senatum Romanum censenda referebantur.

vid. l. item veniunt 20. §. prater hac o. ibi: Libello complexus esset: ff. de pet. her. l. 22. l. 40, Eod.

Modo tabulam fideicommisariam, hoc est in quâ fideicommisum scribit testator.

vid. d. l. 1. pr. de tab. exhib. l. & in epistola 22. C. de fideicom.

Modo schedam supplicem (vulgo Supplication)

per tit. C. Quand. Libellus princip. dat. lit. contest. fac. ibiq. Gothofr. l. non distinguemus 32. §. cum quedam 14. ibi libello cuiusdam id querentis. ff. de recep. qui arbitr. recep. l. nec quicquam o. §. ubi decretum. 1. ff. de offic. Proconsulis & legat. l. semper. s. §. demonstrat. 2. ff. de jure immunitatis.

Modo designationem rerum uxoriarum, quæ in domum mariti inferuntur.

l. si ego Seja. 9. §. planè ult. de jure dot.

Modo assertoriam epistolam, quam vulgo credentiam, vel certificationem vocamus.

l. si publicanus 4. §. de rebus 1. ff. de Public. & Vectig.

Modo scripturam qua judicis recusandi causa porrigitur à Litigatoribus

l. apertissimi 16. C. de judiciis ibi: Libello recusationis ei porrecto. ibiq. Gothof.

Modo Libellum familie

l. 99. pr. ibi: ex libellis familie. Delegat. 3.

Modo scripturam famosam.

arg. Rubr. ff. de injur. & famos. lib. Lunic. C. de famos. Libell. ibiq. A 20.

Modo scripturam memoriaz causa paratam significet; de quibus significationibus pluribus potest videri.

Jo. Calvin. *in Verbo LIBELLUS.*
necessario tradendum est.

N. III.

Hoc loco, missis præfatis appellationibus, accipi Libellum proscriptura continente intentionem actoris.

Auth. offèratur C. de litis contest. ibid, Cynus n° 1.
Dicta Germanis die Klage.

Vultejus pr. Inst. de Act. n° 46.
Gallis une Demande. Ettantum nomine.

C A P U T I I .
DE DEFINITIONE
LIBELLI.

N u m . I.

E Nodatâ jam vocis æquivocatione, convenienti loco subjicitur definitio, sine quâ omnis tractatio est inutilis itaque

Libellus est scriptura (a) nomen judicis (b) actoris (c) & rei (d) actorisque claram intentionem seu petitionem (e) pétitionisque causam continens (f) ac contra reum necessariò concludens (g.)

Quod optime Interpretes hoc disticho complexi sunt:

Quis, quid, coram quo, quo jure petatur & à quo
Rectè compositus quisq; libellus habet.

(a) Scri-

N. II.

(a) Scripturam pono loco generis, quia illa est de substantialibelli.

arg. c. 11. de probat. c. 1. de libell. oblat. d. Aut. offeratur verb. subscriptione C. de lit. contest.

Debet enim reus libello subscribere, id est, ex adverso & in opistographo libelli scribere, & fateri se libelli exemplum accepisse.

N. 53. c. 3. §. 2. ibid. Gothof. verb. subscribere d. c. 11. de Probat. Hartm. Hartm. lib. 2. t. 8. O. 1. n. 1. Ordin. Camer. zu Worms de Anno 1495. §. item zu forderlicher fertigung. Berlich. P. 1. C. 13. num. 1.

Notandum tamen hic venit quod hæc scriptura olim ruidus ab Aetore Prætori, qui petitus suâ auctoritate Reum in jus vocabat, exhibebatur, & deinde Reo in jus vocato plenius proponebatur, ut reus cognitâ causâ citationi applicitâ, secum deliberare posset cedere an contendere ultradeberet, et si contendendum putaret instructus veniret ad agendum

arg. l. 1. pr. de Edend. Bach. in Πεωτ. p. m. 538. n. 1.

Hodie libellus ante citationem datur judici, & parti cum citatione, vel post immediate per Judicem præsentatur; qui ordo est judiciorum regularium, ut cum citatione libellus parti mitatur.

Cyn. add. Anth. offeratur n. 2. Bach. 1. de Aet. 34. Berlich. d. P. 1. C. 13. Carpz. l. P. F. p. 1. C. 2. Def. 21. n. 6.

N. II.

(b) Olim nomen Judicis proprium exprimi oportebat non etiam Prætoris, quia is certus erat.

arg. l. 80. de judiciis.

Hodie sufficit nomen officii, dignitatis & jurisdictionis designare.

Treut. 1. 4. 10. C. in exeg. add. Schneid. ad §. omnium 1. Inst. de Act. n. 120.

Ratio est ut scire possit adversarius judex sit competens nec ne.
Zœl. in Comm. ad ff. tit. de accus. n. 24.

N. IV.

(c) Ratio cur Actoris nomen sit addendum evidens est; ut scil. scire adversarius possit cum quo sibi lis sit.

An autem actoris nomen omitti possit?

Distinguit Bald. in l. 3. C. de edendo vid. Treut. supra dict. loc.

N. V.

(d) Vid. Corvin. in Jur. Can. lib. 2. tit. 10. de libell. oblat. p. 193 Jo. Amer. à Rosbach. Prax. Civil. tit. de Libell. n. 23. Dd. comm. Ratio est ut constet Reo de se agi, das es umb sein Leder zu tuhn. Alias enim posset existimare, errorem esse commis- sum à Nuncio seu apparitore, quod dubium bene adimitur per nominis expressionem.

N. VI.

(e) Petitione enim clare, perspicue & congruenter insti- tuenda est, ut ex ea medium concludendi evidenter resultet & conclusio aptè sequatur

Jason. in d. §. omnium n. 115. & Schneid. ibid. n. 108. Inst. de Act. Rosbach. d. l. n. 25.

Diversitas namque rerum obscurum facit libellum.

arg. l. 40. in f. pr. de Jure fisci. arg. c. 2. de dilation. Eaque petitione est omnino de substantia Libelli, sine qua Ju- dici constare nequit, quid velit Actor.

Bach. 1. de Act. 30.

Etsi in rem agatur, ipsa utrum tota vel pars petatur exprimi de- bet.

Rosbach. d. l. n. 25.

N. VII.

7
N. VII.

Cæterum si declaratio incertitudinis non est in potestate Actoris certa petitio non est necessaria.

Berlich. P. I. C. 12. n. 24.

Verb. grat. Si factum est in Obligatione, in cuius locum succedit interesse.

I. 11. & 13. §. ult. de rejudic. I. 36. §. 11. de condic. indeb.

Id enim à Judice æstimatur.

arg. §. ult. Inst. de V. O. vid. Treut. 2. 23. 8. 4. (h)

Ideo à parte peti in libello frustra definitur quanti sua intersit, Judex enim eam æstimationem sequi non tenet, Ergo nec actor illam quantitatem exprimendi necessitate astringitur. Utique Actor quanti sua intersit factum id esse quod convenit, petere potest, sed id facere non tenetur.

Wurmb. tit. 9. O. 1. Gail. I. O. 68. n. 1. & seqq. Myns. 4.
O. II.

Quibus autem casibus libellus alternativus admittatur
vid. infr. c. 5. n. 6.

N. VIII.

(f) Causam petitionis esse in serendam libello testatur post alios

Cyn. ad l. 3. n. 8. C. de edend.

Causa autem petendi in quâlibet actione duplex est; altera proxima altera remota.

Gail. I. O. 61. n. 3. Rosb. d. l. n. 28. Schneid. in d. §. omnium n. 308. ibid. Zaf. n. 10. & seqq. Bach. I. de act. 37.

Et in actione reali de necessitate proxima, quæ est dominium vel quasi aut jus in re, exprimenda est, & de utilitate quoque causa remota, quæ est titulus & jus unde dominium & jus agentia causatur.

In actio.

In actione autem personali contra remota causa , quæ est contractus , vel delictum exprimenda est , non item necessario proxima , hoc est obligatio

Gail. de O. 61. num. 4. 5. & 6. Jason. in l. 8. n. 13. de edend. & in d. §. omnium n. 16. & seq. Zaf. n. 10, 20. 30. Schnidevv. n. 308. cum seqq. Rosbach. d. l. n. 28.

N. IX.

(g) Ut contra Reum necessariò concludat summo-
perè requiritur

teste Rosbach. d. l. n. 1. ibid. allegati Doctores.

Cum sit unum ex substantialibus libelli requisitis Conclusio: Di-
citurque

Vultej. 2. I. P. F. 29 n. 6.

Petitio narrationis subiecta , estque potissima libelli pars , adeo
ut in ea omnis vis libelli versetur

Carpz. I. P. F. P. I. C. 2. def. 1. n. 3. de quâ pluribus infra
e. 4. n. 4.

CAPUT III.

DE DIVISIONE LIBELLI.

Num. I,

Quoniam superiori capite vidimus quid sit , necessariò &
quasi per consequentiam hoc trademus , quotuplex sit
Libellus.

Dividitur itaque (1) ab Objecto in Civilem & Cri-
minalem.

Wesemb. tit. de edendo n. 3. inf. Rosbach. d. l. n. 5.
Civilis dicitur is quo actoris intentio de causis civilibus vel ex
juris in re , ut dominio vel quasi , vel ad rem obligatione scilicet

tam

tam ex contractu quam ex delicto in proprium ipsius commodum proponitur. Vocaturque etiam libellus conventio-
nis seu conventionalis.

Wesemb. d.l. §. 24. Inst. de Action.

Criminalis vocatur quo quis alterum delicti alicuius vel publi-
ci vel privati arguit, eique ad vindicam publicam vel corpo-
ris poenam, vel pecuniariam fisco applicandam irrogari con-
tendit. Qui & libellus inscriptionis item accusatorius vel
querimonalis dicitur.

Schneidevv. ad §. 1. Inst. de Act. n.º 105. vid. Mollenb. Di-
vis. Jurid. Cent. 1. Div. 47. l. 3. pr. de Accusat.

Cæterum de differentia inter libellum Civilem & Crimina-
lem.

vid. omnino Rosbach. d.l. n.º 6.7.8. add. Carpz. Pract. Crim.
p. 3. q. 100.

N. I L

Dispescitur (2) A forma accidentali in simplicem & arti-
culatum.

Vultej. ad pr. Inst. de act. n.º 46. & seq.

Ille quo factum in judicium deductum serie continua & uno
orationis contextu, sine ulla articulorum designatione narra-
tur & proponitur.

Mollenb. d.l. div. 48. (4) Vultej. d.c. 29. n.º 3. Rosbach.
d.l. n.º 2.

Hic libellandi modus probatur in terris Saxoniæ, nec aliis admittitur, in tantum ut licet pars rea nihil opposuerit debeat tam
en officio judicis rejici articulatus libellus.

vid. Berlich. p. 1. C. 12. n.º 3. Carpz. I.P.F. p. 1. C. 2. def.
l. n.º 1. & def. 2. Treutl. 1. 4. 10. B. in exeg.

Hic quo merita causæ per certos articulos seu positiones (a)
proponitur, sive qui articulis distinctis conceptus & formatus
est.

B

Rosbach.

Rosbach. d.l. n° 2. Vult. d.c. 29. n° 3. Bach. 1. de act. 35.
Mollenb. d.l. Divis. 48.

N I I L

(a) Positiones illas ad faciliorem litium expeditiōnem propter partium confessiones & articulos ad clariorem probationem usus longævus in causis admisit:

Clem. 2. de V. S. Carpz. I. P. F. d. p. 1. 2. def. 1. n. 1.

De positionibus vid. pluribus

Gail. 1. O. 79. ubi n° 3.

docet in Camera differentiam inter articulos & positiones accuratè non observari, de quibus item

Gail. 00. seqq. usque ad 83. Obrecht. disp. 29. n. 660. & seqq. add. Wurmb's. tit. 15. per tot. Myns. 5. 5. O. 88. Vultej. 2. I. P. R. 81. n. 21. & seqq. p. m. 429. usq; ad p. 431. ubi & de responsionibus.

Hinc quæritur an sufficiat positioni respondere, credo?

vid. si placet Luc. de Penna adl. 40. C. de divers. offic. p. m. 398. col. 3.

Observandum etiam hīc: qui positionibus ab adversario factis non respondet pro confessio haberi,

c. 2. de confess. in 6.

A positionibus articulatus iste libellus dicitur etiam positionalis; Licet autem hic antiquitati incognitus.

Arnold. de Reyer in exercit. pract. Disp. 3. O. II. lit. A.

Usu tamen forensi jamdudum invaluit, & in plurimis curiis frequentatur, & huic in Camera Imperiali etiam locus est

Ordin. Cam. p. 3. art. 12. §. zum andern so viel die Klage belangeet.

Licet in tertis Saxoniæ omnino rejectus sit, ut supra notavi n° præced.

N. IV.

N. IV.

Ulterius libellus alius est Conventionalis, alias reconven-
sionalis

Hahn. ad PVef. d. t. n. 3. verb. species libellorum. Mollenb.
d. div. 48. p. 51.

Conventionalis est quo ex parte actoris **conventio contra reum**
priori loco instituitur, deciditur & agitur.

Reconventionalis in quo mutua petitio ex adverso per reum con-
tra actorem instituitur.

vid. r. t. extr. de mut. pet. Rosbach. d. l. n. 3. & tit. de re-
convent. per tot.

N. V.

Denique aliis est libellus **Principalis** seu primæ instantiæ,
alius **appellatorius** seu **appellationis** sive **supplicatorius**.

Hahn. d. l.

Principalis dicitur qui **causam Principalem coram judice pri-**
mæ instantiæ complectitur.

Rosbach. d. l. n. 4.

Appellatorius vocatur qui **causam **appellationis** secundæ nimi-**
rum instantiæ coram judice ad quem continet.

Mollenb. d. l. p. 51. & C. 3. Divis. 90. lit. (b)
hæc de divisione.

C A P U T IV.

DE PARTIBUS LIBELLI.

Num. I.

UT omne totum suis gaudet partibus, idque perfectum
dicitur quod ex omnibus suis partibus constat

I. I. ff. de O. I.

B 2

Sic

Sic etiam Libellus certas partes habet , sunt autem præcipue Tres : Exordium. Narratio & Conclusio. Alii aliter & libellum quasi syllogismum practicum & judicialem constituunt.

Wes. parat. d. t. n. 3. Treut. 1. 4. 10. lit. C. Bach. I. de Act. 37. lit. B.

N. I.

Prima itaque Libelli pars est *Exordium* seu *Præfatio* ; in foro enim causas dicentibus nefas , ut ita loquar , videtur nulla præfatione factâ judici rem exponere

d. l. i. de O. I.

Hacque benevolentia quasi captatur dum plerumque more oratorio advocati exordia in libellis instituunt.

Carpz. I. P. F. C. 2. Def. 16. n. 1.

Fit enim ut plurimum à persona judicis , hoc modo.

Ehrsame / Fürsichtige / Weise Herren Schultheißen und Schöppfen dieses wohlgehegten Gerichtes &c.

Præfatio itaque continere debet præter nomen judicis , ejus dignitatis , officii , jurisdictionis *ut suprac. 2. n. 3. diximus* , nomen etiam agentis hoc modo.

Bor E. F. W. erscheinet Anwalt / des tit. N. N. und bringet flagend von &c.

Adduntur præterea clausulæ sc. Libellum non in forma solennis libelli , sed simplici forma , qualis qualis narrationis facti offerre , & quod actor se ad superfluam probationem astrin gere nolit , hoc modo.

Nicht in Form eines zimlichen Libels / sondern nur Summarischer Erzählung / oder Geschichten / mit öffentlicher und Solemner Protestation das Er sich zu keiner überflüssiger Beweisung hiemit verstrickt haben will &c. Hujus protestationis ratio est , ut plura quis probare non cogatur quam quæ ad statum

tum causæ pertinent.

Vultej. 2. I. P. F. 29. n. 26. & seqq. Obrecht. Disp. 29. n. 249.
& seqq. & n. 570.

Qui enim non omnia & singula probat causa cadebat :

c. ibi iidem quoq. testes , extr. de Probat.

Præterea non omittendum nomen Rei conventi : hoc modo,
Mit vorbehalt solcher protestation nun bringet Er flagend
vor / gegen und wieder N. N. &c.

Præfationi tandem accidit imploratio judicis officii , ad com-
pellendum Reum litem contestari , & ad libellum oblatum re-
spondere. h. m. Doch zuvor das mild- Richterliche Ambt
gebührend implorirend / genandten Beklagten darauff / wie
sich ein Recht gebühret / den Krig Rechtens zu befestigen / und
zu Verantwortung anzuhalten. 26.

vid, Rosbach. d. l. n° 49.

N. III.

Altera Libelli pars est Narratio quæ est substantiale illius
requisitum

Vultej. 2. I. P. F. 29. n° 4.

Ex libelli enim tenore dependent Leges & Prophetæ.

Cynus ad d. Auth. offeratur n° 8.

Est autem Narratio facti controversi expositio : vel quâ infer-
tur , in proposita specie facti , cam justam petitionis causam sub-
esse.

Wesemb. parat. de Edend. n. 3.

Per factum autem duo , res debita scil. & causa petendi apparere
debent.

Cyn. ad l. 3. num. 8. C. de Edend.

In Re observandum , ne (1) Re & quantitate. (2) Tempore.
(3) loco & (4) denique causa plus petamus.

§. 33. 34. 35. Inst. de act. Bach. I. de Act. 30. & 4. seqq.

Causa petendi quotplex sit & quæ in actione Reali quæ in Personali sit exprimenda dixi *supr. c. 2. num. 7.*

Quæ autem qualitates in impetracione Rescriptorum gratiæ vel justitiæ exprimendæ.

vid. Menoch. de A. I. Q. lib. 2. Cent. 3. c. 201. & seq.

Et quæ in impetracione legitimatis filii, dispensationis matrimonii, salvi conductus, gratiæ à poena perpetrati criminis etiam Menoch. d. l. c. 203.

N. IV.

Cæterum Narratio necessum est ut sit brevis & compendiosa, & cavendum sedulo, ne ea quæ jam perorata sunt, resuscitet.

I. ult. §. 1. C. de appellat.

Observandum item Narrationem ponit loco minoris propositionis.

Wcl. supr. cit. loc. Treut. d. l. in exeg. lit. C.

Quin & omissa propositione majori euthymematicè concludi posse, v. g. Titius ex mutuo mihi debet centum E. peto illum condemnari

Bach. I. de Act. 37. Treut. d. l. lit. D. in exeg.

N. V.

Tertia libelli pars dicitur Conclusio quæ est petitio narrationi subjecta, & syllogismi dicitur Conclusio.

Wcl. & Treut. dd. II.

Hæc regulat ampliat & determinat totam actionem, & tota vis libelli in ea tanquam in cardine versatur.

Gail. d. O. 61. num 14.

Et ex hâc libellus judicandus

Wurmbserus tit. 9. O. 6.

Et

Et genus ex ejus medio colligitur.

Gail. d. O. 61. n. 15. Vultej. I. P. F. 6. 29. n. 11. & seqq. arg.
c. 3. extr. de dilat. c. 12. de Rescriptis c. 15. de foro compet.

Unde non quid & quantum narratur, quam quomodo &
quantum ex narratis concludatur, attenditur, cum sententia
sine petitione seu conclusione dici ferri que non possit.

arg. l. ut fundus 18. ff. Comm. divid. c. unic. inf. extr. de lit.
contest. ubi etiam Gloss. & Dd. Baldus in l. Aurelius 28. §. sticbo 7.
ff. de liber. legat. idem in l. edita 3. C. deedendo. ubi vid. etiam Go-
thofr. in not.

N. VI.

Hinc dicimus libellum ex apta petitione & conclusione
sustineri posse, etiam si causa petendi prætermissa sit, modo jus
inde percipi possit.

arg. l. 66. de judiciis Gail. d. O. 61. n. 15. & 16. Vultej. d. c. 29.
num. 16. usque ad n. 21. Gothofr. ad l. II. §. 2. vers. effectum de jure
jurando Myns. 4. O. 5. Rosbach. d. l. n. 32.

N. VII.

Et ideo in Civilibus nunquam omittenda Conclusio,

Gail. d. O. n. 14.

In criminalibus autem ea non est necessaria, ibi enim ex nar-
tione & qualitate delicti, poena ex certi juris constitutione im-
ponenda venit.

vid. e. 31. extr. de Simonia. Gail. d. O. 61. num. 18. ubi ra-
tionem differentiæ vid.

Lex enim in criminalibus semper intelligit esse conclusum pro
fisco.

Carpz Pract. Crim. P. 3. Q. 106. num. 15. 16. & seqq. add.
l. 1. §. 4. ad SC. Turpill. Cyn. ad l. 20. inf. C. defalsis. Bach. 1. de
act. 37. lit. (b) Jason. add. §. 1. n. 137. Inst. de act.

N. VIII.

N. VIII.

Item Conclusio Libelli non necessariò requiritur in causis in quibus judex ex officio procedere & supplere potest.

vid. d. Rosbach. d. l. num. 33. ibid, alleg.

Plures fallentias ad regulam illam, quod in libello conclusio omitti non possit, & quod ea omissa lis super tali libello contentari nequeat

vid. apud Baldum in d. l. edita C. de edendo Dd. ibid. Felin. in c. unic. n° 7. de lit. contest.

ubi 10. fallentias ponit,

teste Gail. d. O. 61. num. 20.

Hic etiam notandum venit in Conclusione libelli expensas litis factas & faciendas, item damna & interesse præteriti & futuri temporis peti solvere.

Gail. 1. O. 151. num. 18. & seqq.

Nam licet vietus in expensas condemnandus sit, id tamen ita exaudiunt, si à parte petitæ sint:

Gail. d. l. Vultej. 2. I. P. F. 29. n. 31. & 32.

Ubi tenet expressè & nominatim eas peti non necesse esse,

perc. 2. de ord. cogn. c. 2. de offic. Ordin. verb. justitiam sibi fieri postulabat.

Et denique observandum judici appellationis licentiam esse appellantem in sumtus & detrimenta non condemnatum, condemnandi.

l. ult. ibid. Gothof. C. Quand. provoc. non est necesse R. G. D. p. 2. t. 28. §. darzu die weile se zu Zeiten R A: de Anno 1570. §. alß wir dann auch obangeregeem & R A de Anno 1600. §. und ob wol weis ter. ubi decem marcas auri puri temere appellanti in pœnam irrogantur.

CAPUT

C A P U T V. DE REQUISITIS LIBELLI.

N u m I.

LIcet superioribus capitibus nonnulla jam tradidimus Libelli requisita, operæ tamen pretium puto, paucis ea hic repetere, & alia insuper proponere quæ bonus Advocatus minimè negligere debet.

N. II.

Requiritur ergo in Libello ut *suprac. 2. n. 2.* dictum regulariter *Scriptura:* Dico regulariter in causis enim summaris sufficit intentionem suam apud acta explicare & iisdem inserere.

Clement. sapè de V. S. Rosbach. d. l. n. 21.

Adeo ut sufficiat qualiscunque petitio etiam sine scriptura, quemadmodum & cum per modum inquisitionis proceditur.

L. 4. ibique Gloss. ad verb. continuus C. de Apostatis c. cum olim extr. de Testibus.

Item cum judicis officium extra ordinem imploratur.

Wcl. de edend. n. 6.

An a. in appellationibus? vid. Specu:

De Libell. oblat. §. nunc dicendum num. 37. & seq.

An in exceptionibus? vid. Eundem

De Exceps. §. viii. vers. sed nunquid.

N. III.

Et generaliter tenendum, quod forma libelli maximè juxta stylum & consuetudinem curiæ sit concipienda.

Wcl. d. t. num. 7.

C

Ille

Ille enim prolege servandus.

Gail. I. O. 65. num. 4.

Et notandum hic quod in Saxonia oretenus causæ agantur.

Teste Carpz. I. P. F. P. I. C. I. Def. I. & s. seqq. Berlich. P. I.
Concl. 13.

ubi rationem addit n° 19. quia scil. facit ad faciliorem litium ex-
peditionem ad argumenta in contrarium allata Respondeat
n° 20.

Quin imo in inferioribus judiciis, quibus oretenus causæ pro-
ponuntur libello non est opus.

Bach. ad Tr. I. 4. 12. inf. lit. D. II. q. I. c. 45. Gothof. ad l. 4.
§. 8. de dam. infect. Luc. de Penn. ad l. 8. C. de princ. agend. in reb.
(12. 22.) p. 306. col. 1. inf.

Porro sine scriptura procedit Episcopus cum inter suos Cleri-
cos jus dicit.

d. II. q. I. c. 45.

Similiter & in causis modicis scriptura non requiritur.

Nov. 17. c. 3.

sicut & sententiæ brevium litiunn, maximè vilium persona-
rum sine scripto proferuntur,

Auth. Nisi C. de sentent. expericulo recitandis ibique Perez.
num. 4.

Num. IV.

Dixi etiam nomen judicis, in libello ut exprimatur, re-
quiri, supr. c. 2. num. 3.

idque in Præfatione observandum.

supra c. 4. num. 2.

Id tamen omitti & neglecta præfatione narrari & concludi pos-
se defendam.

N. V.

Requirictiam Actoris & Rei nomen regulariter in libello
ostendi

ostendi *supra* c. 2. num. 4. & 5. quod hic nolo repetere.

N. VI.

Ulterius sedulo & diligenter cavendum ut libellus e-
jusque conclusio clara, certa, aperta & apta sit, mediumque
concludendi evidenter resultet, ut *dixi supra* c. 2. num. 6.

add. VVes. de edend. num. 4. Rosbach. d. l. num. 34.

Præsertim in criminalibus, ibi enim obscurus vel generalis li-
bellus etiam parte non opponentenon procedit.

l. 3. ibique Gothof. de accusat.

In illis enim actor vagarinon debet.

*arg. l. 10. de Dolo Gail. 1. O. 62. num. 13. & 0. 64. num. 9. &
2. O. 157. num. 4.*

Attamen petitio incerta & generalis non nunquam admittitur
propter incertitudinem facti, ex facto Rei, quo casu etiam da-
tur & permittitur cumulatio actionum

l. 1. §. 4. quod legatorum

de quâ paucis vid. *in fin. hujus Disput.*

Etea causa est quod libellus alternativus, qui alias non admit-
titur

arg. l. 7. §. 4. de injuriis l. 75. §. 8. de V. O. Bach. 1. de Act. 37.

Berlich. P. I. C. 12. n. 23. usque ad 41. Carpz. I. P. F. P. I. C. 2.

Def. 7. 8. 9. 10.

toleretur.

*Gail. 1. O. 62. n. 4. & seqq. Myns. 4. O. 11. l. 17. C. de Transact.
veluti (1) in materia l. 2. C. de rescind. vendit.*

Berlich. & Carpz. dd. ll.

ubi notandum quod hoc in casu libellus possit esse simplex &
nihilominus condemnatio alternativa.

Myns. 2. O. 42. inf.

(2) In petitione hereditatis.

*l. 4. l. 18. §. 1. l. 25. §. ult. l. 20. & 27. l. 41. de hered. pet. Gail. 1. O. 68.
num. 1. Hartm. tit. 20. O. 1.*

(3) In dote.

l. 6. l. 31. §. ult. solut. matrim. l. 5. de Impens. dot.

(4) In generalibus judiciis ut tutela.

l. 2. C. de judiciis.

negotiorum gestione, pro socio &c.

l. 38. pr. pro socio l. 70. §. 1. de R. V.

libellus generalis & incertus sufficit.

Gail. 1. O. 68. n. 1. & seqq. Hahn. ad Wes. d. t. n. 4.

(5) Item quoad accessiones, veluti fructus impensas &c. incerta petitio admittitur.

Jason. ad §. 32. n° 12. Inst. de Act. ibique Bach.

(6) Etiam in hypothecaria valet libellus alternativus.

Gail. 1. O. 62. num. 7.

Plures vid. Casus apud Dd. & præcipue

Berlich. d. P. 1. C. 12. num. 23. usque ad 41.

Ubi XVII. admittit. & proponit

add. Omnitio Card. Tuschi. Tom. 5. Pract. concl. lit. L. verb.

Libellus *Concl. 313. n. 1. & seqq. iunge Rosbach. d. l. n. 46. & seqq. Perez. C. de Edendo num 5, & 6.*

N. VII.

Similiter non omittendam esse petitionis causam monui *supr. c. 2. num. 7.* ubi retuli etiam quotuplex ea sit & quæ in actione reali, quæve in personali sit exprimenda, quo brevitatis gratia meremitto.

vid. Perez. C. de Edendo num. 7.

ubi in actione reali dominium vel quasi in personali vero non tantum reum sibi esse obligatum, sed & ex quo contractu vel delicto sibi teneatur exprimi oportete ait

per

per cap. 2. & 3. & utrobiq; gloss. de libelli oblat. cap. 5. de censibus. l. 13. quando dies legat.

Cujus rei effectum glossa jam allegata manifestat ibidem

N. VIII.

Itidem quæ requirantur partes tractavi c. 4.

N. IX.

Ad requisita etiam pertinere videtur expressio loci & temporis, quo scil. loco hoc vel illud sit actum & quando. Sed queritur in quâ accusatione Civilian criminali, an in utraque loci & temporis expressio sit necessaria? Resp. In criminali nulla est dubitatio, in tantum, ut si illa non contineat locum & tempus delicti, ipso jure nulla sit, etiam parte non opponente.

Gail. 1. O. 64. num. 7. usq; ad num. ult. Myns. 2. O. 32. & 40.

Carpz. Pract Crim. P. 3. q. 106. num. 31. usq; ad num. 35. inclus.

Wurmb. tit. 9. O. 2. Rosbach. d. l. num. 6.

In civilivero id regulariter non requiritur.

Gail. d. O. 64. n° 1. Rosbach. d. l. num. 7.

quandoque tamen in civilibus etiam locus & tempus exprimi debet.

Gail. d. O. 64. num. ult.

puta in actione injuriarum

Gail. d. l. num. 1. & passim.

Etenim illa ardua & criminali æquiparatur

Rosbach. d. l. num. 7. Wurmb. d. l. n. 1.

Sed de expressione horæ & dici quid sentiendum? Eam expri-
mi non debere dicit

Carpz. d. l. num. 34.

ubit tamen n. 35. id limitat, nisi scil. Reus id petat, ad sui defen-
sionem probaturus se illo dic alibi fuisse.

C 3

N. X.

N. X.

De nomine Actionis, an id sit exprimendum in libello,
quæritur? Et existimo veriorem esse negantium responsio-
nem, idque tum

*perc. o. extr. de judic.
tum attestante*

Gail. I. O. 61, num. 1. 9. 10. 11. 12. Myns. 4. O. 55, num. 4. & 5.
Sufficit enim factum appositi narrari ut inde causa petendi &
actio intelligi possit.

*d. c. o. de judiciis Bach. I. de Act:37. inf. Carpz. I. P. F. P. I.
C. 2. def. 13. Rosbach. d. l. n. 29.
secus de jure Civili.*

Treut, d. l. lit. C, in exeg. & Bach. d. I. Perez, C. de Edendo
num. 8.

N. XI.

Est & illud libelli requisitum ut offeratur
per d. Auth. offeratur C. de lit. Contest.

Id est etiam non petenti detur.

arg. l. II. §. 13. de legat. 3.

Adeo ut processus & civili & criminali judicio sit nullus non
oblato libello.

d. Auth. offeratur in fin. ibid. Cyn. num. II.

Nec sufficit hic paratum esse ad offerendum & petenti moram
non facere

*arg. l. 2. §. 1. ibid. Gothof. Quod legatorum.
in aliis secus est*

Gothof. adl. unic. C. Quod legatorum

Habet autem hæc oblatio triplex bonum (1) ut ex persona
actoris jus metiamur.

l. 1. §. 1. si pars heredit. petatur.

(2) ut

(2) ut reus deliberet.

l. i. pr. de edendo & d. Auth. offeratur.

(3) ut judex sententiam libello conformet.

arg. l. 18. Com. divid. l. 32. inf. de pæn.

Ex his patet libellum neque tacitè neque expressè remitti posse.

d. Auth. offeratur in f. vid. Rosbach. d. l. num. 9.

Hic non incommode quæritur : (1) Quis
debeat offerre ? Resp. Actor.

arg. d. Auth. offeratur in pr. Rosbach, d. n. 9.

(2) Cui?

Resp. Primo Judici, eique vel ordinario,

*c. l. de lib. oblat. ibi: Synodo,
vel delegato & arbitrario.*

Rosbach. d. l. num. 10.

Secundo Reo seu adversæ parti.

Rosbach. d. l. ubi etiam num. 12.

quod de consuetudine quorundam locorum libelli dicuntur.

Sed id fallere & juri scripto derogare dicit

Petr. de Ferr. in form. libell. act. real. num. 7. vid. Berlich.
d. P. 1. C. 13.

(3) In quibus

Causis soleat offerri ? Resp. regulariter in omnibus causis in
quibus constituitur judicium, & inter duos lis est.

Wes. de Edend. num. 6. Rosbach. d. l. num. 15.

apud quos etiam vide casus quibus non sit necessariò offeren-
dus. (4) Quâ

linguâ sit offerendus ? Resp. ea quæ secundum fori consue-
tudinem est recepta

*arg. l. 3. §. ult. ibi: quæ consuetudo in ea provincia. De Te-
stibus.*

Ratio,

Ratio , ne quis causari possit ignorantiam literarum , prout sunt

verbare textus in l. 11. §. 3. de inst. act. Cyn. ad d. Auth. offertur num. 5.

Et vid. omnino de lingua testis , judicis , testatoris , contrahentium remissive

Myns. O. 45. N. 7. c. 1. in f. ibi : non paternā voce.

N. XII.

Ad requisita denique etiam pertinere existimo clausularum salutarium adjectiones , eo quod per illas multa salvantur ; quæ alias videntur esse vitiosa , & virtute earum expressè non petita veniunt officio judicis , omneque remedium competens & ex narratis resultans in judicium deducitur.

Gail. 1. O. 6. n. 11. 12. & O. 108. n. 7. Myns. 4. O. 55. n. 4. & 5.
Hujusmodi clausulae sunt ; Omni meliori modo , omni salubriori remedio , petendo jus & justitiam administrari implorando officium judicis .

Gail. d. l. num. 3. Berlich. P. 1. C. 12. num. 21. & 22.
ubi vid. quam plurimos allegatos , qui tradunt harum & similiūm clausularum effectus .

add. Carpz. I. P. F. p. 1. C. 2. Def. 15. & const. 26. Def. 7. & seqq. Schneid. ad. d. §. 1. n. 121. & seqq. Inst. de act.

Germanicè ita sonant : Bestermassen / bestmöglichst / wie solches nach Art und Gelegenheit der Sachen am nutzlichsten geschehen kan und mag ic.

Rosbach. d. 21. inf. & omnino de clausulis eundem tit. 35. per eos.

Habent autem hæ clausulae sicutam virtutem in libellistantum judicialiter exhibitis , non in quibusvis supplicationibus extrajudicialibus

X. 2. 60

R. A. zu Spent de Anno 1557. §. wiewohl dann in der Bis
sitation Gail. d. O. 61. n. 12. inf. Vultej. 2. I. P. R. 29. n. 33. p. 408,
col. 2.

N. XIII.

In fine tandem Libelli sequens clausula : Salvo jure ad-
dendi, detrahendi, minuendi, corrigendi, mutandi atque in-
totum tollendi subjici solet

Vultej. 2. I. P. R. 29. num. 34. Rosbach. d. tit. inf.

Hanc autem ultra ius communenihil operari pleriq; credunt

Bartol. adl. 34. de neg. gest. n. 2. p. 121. col. 1. inf. Innocent.
ad c. 6. de fide instr. Obrecht. disp. 29. n. 633. & seqq. Treutl. d. Disp.
4. 0. 13. lit. C. in exeg.

ubi etiam tradit quod quædam clausulæ post exordium, quæ-
dam post facti narrationem, quædam post conclusionem ap-
ponisoleant. Hoc loco quæritur: An libellum corrigere &
mutare liceat? Ego usque ad sententiam definitivam, eodem
judicio libellum hodie corrigi & mutari posse sentio cum

Perezio C. de de Edend. num. 9. Treutl. d. l. lit. D. per §. 34. 35.
Inst. de act. ibid. Bach. & 1. de act. 44. Cyn. ad l. 3. n. 19. 20. 21. C. de e-
dendo Rosbach. tit. 34. n. 25. usq; ad fin.

Olim autem secuserat,

arg. l. 23. ibid. Gothof. de judiciis l. 14. inf. de aqua pluvia vid.
Berlich. P. 1. C. 28. Carpz. I. P. F. P. 1. C. II. Def. 1. & 13. seqq. Menoch.
de A. I. Q. c. 176. diss. Wesemb. d. t. de edend. num. 8. inf. sed vid.
etiam Fach. 1. Controv. 91. 92. & seqq. usq; ad 100.

C A P U T VI.

DE FINE ET EFFECTU LIBELLI.

Num. L

Quod attinet finem propter quem libellus ab Actore offer-
tur,

D

tur, sciendum est, propterea offerri (1) ut agentis desiderium manifestetur.

l. i. §. 2. de postulando.

(2) ut judicem & adversarium de specie futuræ litis instruat

l. i. ff. & l. 3. C. de Edendo Wesemb. Ibid. num. 8.

N. II.

Et quidem judicem ad hoc ut sciat quomodo sententiam ferre debeat, illa enim necessum est ut sit conformis libello.

c. 31. ibi: ut juxta judicii formam, sententiae quoq; forma dicetur. ibig. Gloss. de Simonia c. 24. inf. de accusat. Clem. 2. ibi: juxta petitionis formam pronunciatio sequi debet: de V. S. l. 18. Com. divid. Treut. 2. 23. 3. lit. A. in exeg. Perez. C. de sentent. quæ sine certa quantit. prolata est, num. 9. Carpz. I. P. F. P. 1. C. 2. Def. 16. & d. C. 26. def. 8.

ubi explicat quomodo illa regula sit intelligenda.

N. III.

Reum verò ad hoc ut speciem futuræ litis prospicere possit, an contendere vel lite cedere velit, deliberet, et si contendendum putet se ad judicium tempestivè præparare queat.

text. in d. l. i. ff. de edend. l. 3. C. eod. Rosbach. tit. 30. num. 6.

N. IV.

Effectus libelli duplici modo consideratur, ante & post litem contestatam.

Ante litis contestationem editio futuræ litis speciem demonstrareo, ut inde sciat, utrum cedere an contendere debeat, prout numero præced. dictum est.

Post litem verò contestatam, instrumentorum aliorumque editio tendit vel ad instruendam probationem,

l. 10.

l. 10. ibi: ad instruendum. De edend.

vel fundam intentionem aut exceptionem.

l. 5. o. & ult. C. eod. Rosbach. d. 1. 36. num. 32.

C A P U T VII. DE CONTRARIIS LIBELLI.

N u m. I.

Cum non pauca reperiantur quibus libellus vitiatur, juvabit hoc capite quædam libello contraria referre.

Et Primo quidem *ineptitudo* ei valde contrariatur, adeo ut sententia super inepto libello lata ipso jure etiam parte non opponente nulla sit.

arg. c. 3. de emt. c. 15. de judiciis Gail. 1. O. 66. n. 1. & O. 67. ubi formam pronunciandi super inepto libello tradit. adde Carpz. d. C. 2. def. 11. & 12.

Ratio cur talis sententia sit ipso jure nulla datur à Carpz. d. C. 2. def. 16. & C. 26. def 8.

Quia scil. sententia conformis debet esse libello per *supr. c. præced. num. 2. alleg.* Libello itaque inepto sententia quoque desuper lata inceptiet: Natura enim ita comparatum est, fructus rebus suis ut plurimum assimilari.

N. Leon. 112. inf. Gail. 1. O. 66. num. 1. & seqq.

In tantum autem sententia talis nulla est, ut neque judex Appellationis possit talem sententiam super inepto libello latam reformare, sed necessario super nullitate pronunciare debet, condemnando actorem in expensis.

Gail. d. O. 66. num. 2.

*Hinc etiam dicitur quod ineptum libellum Judex dentibus lacrare debeat.

D 2

Idem

Idem Gail. d. l. num. 4.

Sed quæritur quis sit ineptus libellus? Resp. Dicitur ineptus si eo non concludatur jus agendi, vel si ineptam causam expressam habeat, & quandocunque actori non competere actionem constet; ut si extincta aut nondum nata sit.

Gail. 1. O. 66. num. 14. cum Obs. seq. Rosbach. d. t. 33. num. 44.

Et denique tenendum ineptum fieri libellum si ipsi sibi non conveniat; ratio quia contraria allegans non auditur.

l. 1. C. de furtis. l. ult. pr. C. de Codicillis. arg. l. 188. de R. J. arg. 23. q. 7. c. quod autem 3. c. 10. de probation. N. 90. c. 3. §. si vero quidam. l. 9. ibique Gothof. C. de liber. causa. l. unic. ibid. Cynus inf. pr. C. si servus. extero se emi mandav. arg. c. 19. de Censibus.

Unde Imperatores ajunt: Professio & desiderium tuum inter se discrepant.

l. 6. C. de muner. Patrim. (10. 41.)

N. II.

Secundo Adversatur libello *Obscuritas & incertitudo:* per *l. f. C. de annal. except. Wesemb. de edend. num. 4.* Debet enim libellus perspicuus & clarus esse. *ut supr. c. 5. n. 5.* traditum.

add. Gail. d. O. 62. num. 2. Rosbach. d. t. 33. n. 45.

Dicitur autem obscurus V. potissimum modis.

- I. Ratione æquivocationis.
- II. Generalitatis.
- III. Alternationis.
- IV. Locutionis non coarctatae.
- V. Infinitatis.

De quibus vid. Gail. d. l. n. 3. 4. & seq.

N. III.

N. III.

Hinc est quod libellus alternativus regulariter non valeat ut *supra c. s. num. 6.* ubi pluribus hâc de re.

ibid. Cit. Rosbach. & Gail.

Et tantum de Libello , cuius aliquot formulas si videre cupis adeas supra sèpè allegatum.

Rosbach. tit. 33. in f.

Num. IV.

Sed cum hodie à Pragmaticis introducta sit Cumulatio actionum , (ut scil. lites minuerentur & facilius ad exitum perducerentur.

Obrecht. Disp. 28. num. 176. & 278.)

placet Coronidis loco paucis illam attingere , præsertim quia illa est coadunatio unius actionis cum alia in eodem Libello.

Obrecht. d. Disp. 28. num. 114.

velcum actiones duæ ita conjunguntur ut quis experiatur utraque effectu , ut consequatur ex singulis quod petitur & reus ex utraque condemnetur.

Bach. ad Wes. ad exhib. num. 2. in f. Berlich. P. I. C. 12: num. 6. 7. & multis seqq. Carpz. I. P. F. p. I. C. 2. def. 4. s. 6. Gail. 1. O. 63. & de arrestis c. s. num. 16.

Differt à concursu actionum , qui ita describitur , quod sit nihil aliud, quam cum duæ pluresve actiones ejusdem rei nomine, ex una vel pluribus rebus , vel ex uno pluribusve ex factis descendunt, quæ uni adversuseundem competit, scil. ut esset laxior agendi facultas.

arg. l. 70. §. 8. de leg. 2. l. 25. §. 5. locat.

Et ut cā, quæ utilior , plenior & expeditior esset quis experietur.

D 3

arg.

*arg. l. 9. inf. de admin. tutor. l. 9. §. 1. de Tribut. l. 43. §. 1.
de R. J. l. 24. de R. V. l. 29. de noxalib. l. 51. in f. Fam. ercisc. l. 13.
§. 2. de usufr. l. 1. §. 1. de superfic. l. 66. pr. de evict. Hotom. illustr.
quest. 29.*

Sicut enim **commodum** est per duas pariter vias ire agere posse.

l. 6. in f. Quemadm. serv. amitt.

Ita multum utile est duabus vel pluribus actionibus sibi debitum consequi posse.

d. l. 9. §. 1. inf. de admin. tutor. l. 21. §. ult. Quod metus causa.

videri etiam eleganter de cumulatione actionum potest D. Chuno. Præceptor & Præses hujus Disp. in *Dicit. ad ff. t. de edend.* Ubi tradit quæ continentur in Libello, in quo sit actionum cumulatio. adde etiam sæpè nominatum

Rosbach. tit. 34. num. 1. & seqq. usq; ad n. 24. inclusivè.

N. V.

Cæterum ne nimium excrescat hæc Dissertatio finimus;

Venerantes Eum Qui Spiritum huc usque concessit ut & in actu

Suum Det Levamentum.

